

— UNA ALTRA — HISTÒRIA

De l'1 de febrer al
28 d'abril de 2024

Textos d'exposició

“Una altra història” és l'exposició creada a partir del programa homònim produït per TV3 amb la col·laboració d'El Terrat. La gravació del programa es va realitzar en vuit espais emblemàtics del patrimoni català (Monestir de Sant Pere de Rodes, Museu d'Art de Girona, Castell de Santa Florentina, Universitat de Barcelona, Reial Monestir de Santes Creus, Institut Pere Mata, Palau Episcopal de Solsona i Castell de Gardeny), on persones de tot Catalunya van presentar un total de 100 objectes i en van explicar les històries personals que els feien singulars. L'exposició, que presenta els 100 objectes originals, és el punt de trobada de 100 petites històries que són la base de la història del nostre país.

1. CAPSES DE GALETES BIRBA

Daniel Birba

He portat unes relíquies de la família, de casa, de la fàbrica, de Galetes Birba. Unes llaunes que tenen el seu temps. Poden tenir uns 90 anys i escaig, per una senzilla raó, al cul hi diu que havien tingut el premi Medalla d'or a l'Exposició Internacional de l'any 1929, per tant...

Era una llauna retornable, es reciclaven. Molta gent se les havia quedat i molta la tornava. Les llaunes estaven ben atrotinades i hi havia un llauner, recordo de petit, que es dedicava bàsicament a refer aquestes llaunes.

Les muntanyes que es veuen és el Gra de Fajol, crec que era. Al cul, això és la fàbrica i la casa familiar. La casa on hem nascut jo i les meves germanes. L'anècdota seria que molta gent em deia que feia molta olor de galeta, i jo no l'havia sentit mai.

Per mi aquestes llaunes són la història de la meva família, de la seva obra que encara perdura. Pel que va ser, va posar una mica Camprodon al mapa, i diguem que segueix estant al mapa.

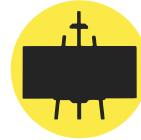
2. CASC DE LA DANSA DE LA MORT DE VERGES

Santi Gifré

Vinc de Verges i us he portat un casc de la Dansa de la Mort de Verges. El vaig fer servir de petit, quan tenia 9 anys la primera vegada. Era la primera vegada que saltava. En aquest hi ha el meu nom i l'any que vaig saltar, Santi Gifré, 1982 fins al 1985.

Et porta molts records de quan eres petit. Recordo un Dijous Sant, que va morir el meu avi. Hi ha una processó a la tarda, la vam haver de parar perquè poguéssim entrar l'ambulància. Se'l van emportar a Palamós i quan ja estàvem fent la processó de la nit em varen trucar per dir-me que s'havia mort. I vaig haver de plegar, és

l'única vegada que he plegat abans de finalitzar-la tota. Per a qualsevol de Verges, el Dijous Sant és el dia més gran del poble.

3. LA CARPA RAMONA I RÈTOL DE RECLAM

Simón i Mònica Rodríguez

Hem portat la Ramona, la carpa més coneguda de Banyoles i el rètol que va fer el meu besavi a mà, per anunciar-la. [Mònica Rodríguez].

Abans era típic que quan la mainada llançava el pipo, el venien a donar a les carpes, allà a la vora de l'estany. L'avi era molt viu, i va transformar el pipo en cacauets. La carpa pujava, agafava el cacauet, el premsava, es menjava el fruit sec i deixava la clova. Ell venia cacauets, evidentment. Abans tot era negoci. La carpa va estar al costat de l'avi potser uns 80 anys. La carpa es va morir l'any 1990 i la vam dissecar.

Jo vaig començar a treballar on teníem els aquaris quan tenia onze anys. Llavors es podia començar a treballar d'això. Era un reclam turístic, de primera marca. Venien els turistes a l'estany. La gent pujava a la barca i en baixar entraven a veure els aquaris. Aquesta era una carpa mirall, sense escata, i això la va fer diferent de les altres. Era més curta i, com que menjava tants cacauets, també es va anar engreixant. Es diu Ramona per la cançó d'aquella època del Fernando Esteso. [Simón Rodríguez]

4. CAMAFEUS

Jordi Rotllan

Us porto uns camafeus de la meva àvia. Diríem que és com el pagament a un favor. Figueres, al final de la Guerra Civil, era una ciutat on hi havia un trànsit de gent molt important, tota la gent que fugia. El general Rojo, cap de l'exèrcit republicà, va anar a la llibreria que tenien la meva àvia i la besàvia, per demanar-los un favor. Ell es va identificar i els va demanar si li podien guardar uns tres baguls.

Elles vivien a sobre de la llibreria i al segon pis hi havia com unes golfes que feien servir també de magatzem. Van pujar els tres baguls i llavors elles li van dir: "Clar, vostè ens diu que vindrà algú, com reconixerem aquesta persona?". Ell de la cartera es va treure una estampa, la va trencar per la meitat i va dir: "Miri, vostès es quedin aquesta, qui vingui amb aquest altre tros, vostès sabran que ve de la meua part".

Al cap realment d'unes setmanes o mesos, es van presentar dos senyors, un d'ells era familiar del general Rojo, els va ensenyar l'estampeta i els va dir: "Ja saben per què vinc". Aquest familiar portava aquests dos camafeus i va dir: "Els hi porto de part del general, que vol que se'ls quedin com a agraïment". Elles ho varen acceptar, i se'ls va quedar l'àvia, que els va guardar sempre, i ella sempre deia, doncs són dos camafeus de la família del general Rojo.

5. CAPSA DE PASTILLES **Manel Puig**

Vinc de Castelló d'Empúries i us porto aquesta capseta molt petita, però l'important és el que hi ha a dintre. Hi ha dos talls d'una camisa i un queixal, són de dues persones que els van matar just al principi de la Guerra Civil. Va ser l'estiu del 1936, concretament el 9 d'agost. Es deien Narcís Fàbrega de Costou i l'altre Josep. La meua àvia era la seva germana i la tenia guardada en un bagul.

El 1936 esclata la guerra..., detenen unes 40 persones, simpatitzants de dretes... Escullen 11 persones de Castelló, els diuen que van a judici a Girona, i a mig camí, més o menys, a 15 km de Bàscara hi ha una zona coneguda com la Creu de Faguinas, els afusellen. La història del queixal i del tall de camisa comença aquí, quan la meua àvia, amb el seu pare, localitzen un dels seus fills, per una sivella d'un cinturó. I de l'altre, la mare reconeix la camisa, i per això agafen aquestes relíquies. D'aquí la història que la meua àvia conserva, que ella em deia: "Aquí hi ha els meus dos germans".

6. APARELL DE RÀDIO **Glòria Rebugent**

Vinc de Rupià i he portat una ràdio que té molts anys, que la va fer el meu tiet, el meu oncle avi, i el seu diploma, dels cursos que va fer per correspondència des dels Estats Units. Era un home que tenia una afició, que eren les ràdios, i volia estudiar com construir ràdios i televisions, que en aquella època aquí no n'hi havia, però als Estats Units, sí. El diploma és del 30 de juliol de 1936. Va fer uns cursos i després ell mateix va construir aquesta ràdio. Aquesta i unes quantes més, en va fer, perquè els seus nebots, tots en tenien una.

Ho va construir tot. La fusta la va treure del seu cunyat, que era fuster, i va construir-ho tot. I aleshores ell, el que va fer, com que no trobava peces aquí, també les va demanar per correspondència i les hi van enviar.

Ell es deia Narcís Rebugent i era flequer a Palafrugell.

7. LLUM DE PESCADORS **Isidre Corominas i Salvador Manera**

Venim del Port de la Selva i us hem portat un Petromax [Isidre Corominas i Salvador Manera]. Bé, aquest és un Estelar. Amb aquest llum hem anat a pescar amb la teranyina. Originàriament eren de ferro. Després hi havia un ferrer, que era l'Esteve Masot, que tenia l'enginy d'aprofitar la placa de l'Estelar i ell la feia de metall. De l'escalfor, es podria, i el llum durava molt poc. El valor que té per a nosaltres aquest llum, dèiem sempre: és un llum de l'Esteve, ja els coneixíem, eren els únics de metall. [Isidre Corominas] És important perquè atreia el peix, el plàncton, amb el llum s'acostava i et pujava de baix. Peix blau, anxova, sardina, verats i esporàdicament sorell. [Salvador Manera]

Ha canviat la tècnica. Jo vaig començar amb un llum d'aquests i vaig arribar a portar-ne cinc com aquest. Vaig començar amb benzina, vaig continuar amb gas i vaig acabar amb elèctric. [Salvador Manera]

8. UNIFORME MILITAR

Pilar Ribera

Vinc d'Esclanyà i he portat l'uniforme militar del meu pare, de la Guerra Civil, dels nacionals. El van cridar a files als 18 anys, l'any 1939, i després el van fer anar a Osca i després a Lleida. Estava a la muntanya defensant perquè no entressin els rojos per la frontera. Ell m'explicava que a Lleida hi havia hagut molts morts i que ho van bombardejar molt.

L'uniforme el vaig descobrir en una maleta i vaig dir "guaita què és això?" I quan li vaig dir: "Què és això?", ell va respondre: "El *traje* de guerra". Va dir que era caporal, però no tinc cap insígnia, no en vaig trobar cap.

9. PALA PER FER TRINXERES

Joan i Josep M. Gironell

Vinc de Lligordà i porto aquesta pala que me la va donar un soldat dels nacionals, quan va acabar la guerra. Vam parlar, resulta que estàvem en una casa, a la carretera de Beuda. A un quilòmetre i mig de Besalú, a l'esquerra hi ha una casa que en diuen El Maset, i nosaltres vivíem allà. Va arribar la tropa dels nacionals i, com que la casa és a la vora de la carretera, s'hi va quedar una companyia. Hi anava un camió petit i portava moltes coses, tendes de campanya i tot això, i es van situar allà. Van descarregar del camió de tot, pales i de tot, allà. Jo em vaig enamorar d'una pala i llavors un soldat català, em va dir: "T'agrada? Agafa'n una". I l'he fet servir a l'hort moltes vegades, i encara ara.

10. VESTIT I ABRIC DE NENA

Carmen Ramilans

Us he portat una de les primeres peces que es van fer de confecció, de *prêt-à-porter* en diem, de moda infantil. El va dissenyar la meva mare, la Consol Capdevila. El meu pare tenia a Santa Coloma una botiga de robes a metres i de tovalloles, que ells passaven a vendre a les modistes, perquè els vestits

es feien a mida. Jo tinc dos germans grans i quan vaig néixer jo vaig ser la inspiració de la meva mare, i va començar a fer vestits per a mi. Va venir un representant, va veure els vestits i va dir: "Ostres, que monos són, els podríem vendre", i així va començar. Diria que és una de les primeres empreses de confecció i de *prêt-à-porter* d'infantil a Catalunya.

Van començar amb un petit taller. Després es portaven a les dones a casa i s'anaven a recollir. Després ja van aparèixer els tallers i al final va fer una empresa molt important, molt reconeguda, i a mi em fa il·lusió perquè van ser ells, i després nosaltres vam continuar.

11. MAQUINA DE COSIR

Rosa Ventura

Vinc de La Jonquera i porto una màquina de cosir que hem conservat a casa des de l'any 1939. Durant la retirada de les tropes republicanes i de la població civil, la part sud de La Jonquera va començar a omplir-se de gent que fugia de l'avanç de l'exèrcit nacional. La frontera estava tancada i va començar a acumular-se un gran volum de persones, soldats, carros i animals. El meu avi tenia un hort allà a prop, i uns quants dies després d'obrir la frontera hi va trobar una màquina de cosir, que algú havia hagut de deixar per poder creuar cap a França a peu. La meva mare la va recollir i la va fer funcionar durant molts anys perquè anava molt bé. Recordo que sempre deia: "Pobra gent, ha marxat de casa sabent que no tornaran.... i ves a saber que se n'ha fet d'aquella gent". Després es va saber que els havien portat als camps de concentració d'Argelers.

12. TAMPONS PER ESTAMPAR MONEDES

Neus Bosch

Us porto uns tampons per estampar les monedes, que es feien servir a la cooperativa del poble miner d'Ogassa, on hi va haver un important jaciment de carbó. Durant la dècada dels anys 1930-1940 hi va haver una colònia industrial, com a molt llocs de Catalunya. En aquest moment hi va haver un creixement molt important: la població va passar de 200 a 1.500 habitants. Aleshores els treballadors es van organitzar per fundar una cooperativa de consum per poder comprar a uns preus més econòmics d'acord amb els ajustats salaris que rebien les famílies mineires. I d'aquesta cooperativa van sortir aquestes monedes. El meu avi era miner i també un membre molt actiu de la cooperativa. El seu pare també era miner, com ho havia estat el seu avi. Era una feina perillosa. De fet tenia companys que s'havien ferit o havien perdut la vida dins la mina.

13. CLAU HABITACIÓ 55

Família Masó Bosch

Vinc de Sant Hilari Sacalm i us porto la clau d'una habitació del pis dels meus avis que llogaven a estiuejants de Barcelona. Cap als anys 60, durant l'època en què estava de moda l'estiueig i prendre les aigües, els hotels de Sant Hilari no donaven abast a tota la demanda d'estiuejants i els particulars llogaven cambres.

L'àvia m'explicava que la temporada començava el 15 de juny, però ja preparaven l'habitació un mes abans. Els avis gairebé no feien vida en aquest pis. Només hi anaven a dormir perquè tenien una botiga, als baixos, on tenien també la cuina. Ells deien que llogaven l'habitació a senyors de Barcelona, però no devien ser els més rics, perquè aquests es devien quedar a l'hotel. Els ingressos del lloguer els ajudaven a passar l'hivern en un poble on gairebé tothom es dedicava al camp.

14. AMPOLLES CASA SALVANS

Maria Salvans

Vinc de Ripoll i us porto una caixa d'ampolles de Casa Salvans. El meu besavi va fundar la fàbrica de gasoses l'any 1860 i la vam continuar, primer l'avi, després el meu pare, i després el meu marit i jo. Fabricàvem gasoses, sifons i Fruti, que es repartien en botigues i bars. Les comandes que s'enviaven a Puigcerdà anaven en tren. Els sifons anaven dins d'unes caixes amb palla perquè no es glassessin.

Hi havia diferents màquines. La saturadora servia per fer el gas per al sífó i la gasosa. S'havia de vigilar perquè anava a molta pressió i podia explotar.

A partir dels anys 60 del segle XX, Casa Salvans va deixar de fabricar les begudes carbonitzades pròpies (gasoses, sífó i xarops de fruita) i es va dedicar únicament a la distribució de les grans marques com Coca-Cola, Estrella Damm, Cacaolat, Aigua de Ribes i Martini.

15. DESTRAL DE PELAR SURO

Eloi Madrià

Vinc de Cassà de la Selva i porto una destral de pelar suro. És una feina que a les Gavarres es practica des de primers del segle XIX. Abans de la fil-loxera hi havia molta activitat. Les destrals han anat evolucionant. Aquesta burxa serveix per treure l'arrel i aquesta part serveix per tallar. Ha de tallar molt perquè és com una petita intervenció quirúrgica que s'ha de fer amb molta cura. L'arbre és molt important.

Vaig descobrir el món del suro per casualitat. Un dia, fent fotos com a aficionat, un amic em va comentar que potser m'agradaria anar al bosc a fotografiar un arrossegament de socs amb matxos. Vaig començar a dedicar-me plenament al bosc, a la recuperació i manteniment d'espais naturals. I, en època de lleva, destapo les sureres de la província de Girona. Des de llavors, el meu objectiu ha sigut prestigiar aquest món.

16. CASC OBJECCIÓ DE CONSCIÈNCIA

Jesús Viñas i Esteban Zabaleta

Us portem un casc militar amb la flor, símbol dels objectors de consciència, i un llibre que explica la primera experiència col·lectiva d'objectors de consciència a l'Estat espanyol, que va tenir lloc el 1975. Vaig conèixer el meu company Esteban a València en un acte de Pepe Beúnza, el primer objector de consciència espanyol. Vam enviar una carta dient que no ens presentaríem a files i que, a canvi, ja estàvem fent un servei substitutori de dos anys, al barri de Can Serra, a l'Hospitalet de Llobregat. A tots dos ens van portar a la presó militar del Castell de Figueres l'estiu del 1976, en règim de presó preventiva. Allà vam fer una vaga de fam de vuit dies. Durant aquells mesos, vaig escriure un diari que després vaig traduir al català i és part del llibre Los objetores, que van censurar. Amb la llei d'amnistia vam quedar lliures al cap de sis mesos, durant el gener del 1977. El 1978 la Constitució ja contemplava el dret a l'objecció de consciència, a l'article 30.

17. PIOLETS

Ciscu Carola

Vinc de Camprodon i porto dos piolets que utilitzava habitualment durant els anys en què feia de bomber de rescat. Durant els 47 anys que he fet de bomber he pogut comptar 837 operacions de rescat. La més terrible i la que més recordo a nivell personal ha estat l'operació de rescat del Balandrau, perquè van ser nou morts al nostre sector, d'una sola tongada. Va ser el 30 de desembre de 2000. Una tempesta de vent i de neu, a la qual es va afegir un allau. Un dels moments més complicats era quan arribava l'helicòpter que portava les víctimes i la família havia de fer el reconeixement. Jo sempre deia: "M'estimo més estar a dalt, que t'ho passes malament, que estar aquí baix, que t'ho passes pitjor". A la muntanya sempre t'hi trobes bé. T'ajuda a desconectar dels problemes.

18. ADHESIU CAMPANYA "GI"

Joan Ventura

L'11 d'octubre de 1991, el diari *El Punt* va posar en marxa la campanya "Girona i punt" amb l'objectiu de catalanitzar les matrícules dels cotxes gironins. Com que a Girona ja hi havia hagut una llarga reivindicació històrica als anys 70, algú va donar la idea de fer uns adhesius amb la GI i repartir-los amb el diari. Quan es van anar enganxant adhesius als cotxes, la Guardia Civil va començar a posar multes. Va ser un acte de desobediència civil que va triomfar. Un cop important va ser el fet que l'alcalde de Girona, Joaquim Nadal, i altres regidors de l'època que ara recordo, com Xevi Matamala, varen decidir posar l'adhesiu a tots els vehicles municipals. A partir d'aquest moment molta gent s'hi va afegir. Va ser una lluita que va durar poc temps però va ser molt efectiva.

19. TORXA OLÍMPICA

Vicenç Folgado

Us porto la torxa que va portar el meu pare, Vicenç Folgado, com a representant esportiu del nostre municipi des d'Empúries fins a l'Escala amb motiu de la celebració del Jocs Olímpics de Barcelona 1992. La disciplina esportiva del meu pare era el tir olímpic. Tot i que va començar essent una afició, a poc a poc va anar veient que se'n sortia prou bé. Per rebre la torxa i fer el recorregut el meu pare es va haver d'entrenar. És un recorregut de 500 metres que s'havia de fer corrent i portant el pes de la torxa. Recordo que per entrenar-se el pare es posava canelleres d'aquestes que pesen, per córrer. Com a primer rellevista que portava la torxa havia de quedar bé. Finalment el meu pare no va competir a les Olimpíades de Barcelona 92, tot i que havia quedat segon a Seül el 1988. La raó és que el Jocs es feien a l'estiu i no podia deixar la feina a l'hotel i el restaurant que té la família. No poder competir als Jocs Olímpics de Barcelona 92 li va saber molt greu.

20. EL QUADERN GRIS Josep Valls

Us porto l'exemplar del llibre *El quadern gris* amb la dedicatòria que Josep Pla hi va escriure el gener de 1978.

“Estimat amic Valls. No crec que li hagi de dedicar cap dedicatòria, que és una activitat merament convencional. En tinc prou amb l'admiració que jo li tinc i amb la seva amistat. Els meus respectes a la senyora Valls i per vostè la meua admiració total. Afectíssim, amic i servidor.”

Tot va començar el dia en què el senyor Pla va venir a l'hotel de Figueres on jo treballava de gerent. Era l'hora de dinar i es va asseure a una taula, però no volia menjar sol. Així, el director de l'hotel em va demanar que anés a la taula 26 perquè el senyor Pla necessitava algú per parlar. A mi se'm va obrir el cel. Li vaig explicar que havia estudiat al seminari i li vaig recitar un fragment de la *Divina Comèdia* en llatí. Aleshores ell me'n va recitar un altre, i es va posar a plorar. Cada vegada venia més sovint, fins que es va morir. Li vaig fer de xofer, de confessor, de barber, de metge... De tot. Era malcarat quan volia, però també era molt educat. Però, és clar, amb segons qui. Allà a l'hotel hi va haver una temporada, durant uns anys, que els dissabtes fèiem el Sopar del Canelobre. Posàvem canelobres a les taules i jo tocava el piano. Quan venia el senyor Pla ja sabia que havia de tocar o *Muntanyes del Canigó*, *La dama d'Aragó*, o *La Mare de Déu quan era xiqueta*. Amb aquestes cançons plorava, perquè li recordaven la seva mare, quan els hi cantava de petit.

L'últim trajecte que vaig fer amb ell, de Figueres a Palafrugell, va ser tan sols dos dies abans de la seva mort, el 23 d'abril de 1981, quan en Pla tenia 88 anys.

21. ESCORREDORA DE FORMATGES Maria Català i Maria Bruguera

Vinc de Mont-ras i us porto una escorredora de ceràmica per fer formatge fresc. Vaig

aprendre a fer formatges per unes pàgines d'una granja que van plegar de pagès i de fer formatges. Primer en feia pocs, només per vendre'ls a plaça, i, a poc a poc, van començar a fer-me comandes els hotels i restaurants de Palafrugell, Calella i Llafranc. Amb l'arribada del turisme cada vegada em demanaven més formatges. Aleshores em vaig treure el carnet de conduir per poder-los distribuir porta a porta. Durant més de trenta-vuit anys m'he dedicat a fer formatges fins al punt que em coneixen amb el nom de Maria del Formatge. Fa uns sis anys em va venir a visitar la Maria Bruguera perquè li expliqués la meua vida i en acabar l'entrevista li vaig regalar l'escorredora i la recepta de fer formatges, que tant m'havien ajudat a guanyar-me la vida.

22. TROFEU DE VELA OPTIMIST Xavier García

Aquest és el trofeu de quan vaig guanyar el Campionat del Món d'Optimist l'any 1986.

Tenia 15 anys i va ser a Roses. Des d'aleshores no hi ha hagut cap espanyol ni català que l'hagi guanyat. Com a català soc l'únic que l'ha guanyat.

Vaig començar a fer vela amb 5 anys i el primer campionat d'Europa el vaig guanyar amb 12 anys. L'Optimist és una embarcació petita amb la qual pràcticament tothom ha après les primeres lliçons per navegar i relacionar-se amb el mar. La disciplina Optimist es va inventar al Estat Units i va arribar als anys 60 del segle XX, al Club Nàutic de Barcelona. Justament ara fa 50 anys del primer campionat del món i s'ha fet a la badia de Roses.

L'Optimist és una tradició familiar. Som cinc germans i els grans ja navegaven, però el tercer, quart i cinquè ens vam dedicar més a entrenar i competir. Justament en aquells anys, en José Maria van der Ploeg, campió olímpic a Barcelona 92, va ser el nostre entrenador i em va formar fins que vaig guanyar tot els campionats.

23. MOTO NARCLA Núria Clarà i Jesús Solà

Narcís Clarà, el meu pare, va ser el creador i l'impulsor de la moto que porta el seu nom, *Narcla*, acrònim de Narcís Clarà. El 1952 es va crear a Salt (Gironès) Indústries Narcla SL, que va tenir una trajectòria petita. El 1953 es va donar d'alta a Indústria de Girona la primera moto, el primer model A3. Fins al 1964 va fabricar diversos models millorats que es van distribuir per Catalunya i la Península. Ara conservem tres dels models fabricats. Tots són de 125 cm cúbics. Aquest model va arribar a l'època de les Vespes i les Lambretta, que eren motos tapades amb planxes. Es va decidir utilitzar planxes per evitar que les dones i el capellans s'embrutessin les faldilles o la sotana. Amb aquesta moto jo vaig fer un viatge a Toulouse, per visitar un oncle que estava a l'exili. Jo era molt petita i anava entremig del pare, que conduïa, i la mare.

24. CÀMERA CANET ROCK 1A. EDICIÓ Francesc Fàbregas

He portat una petita joia, una càmera Nikon F. És molt emblemàtica. Es va fabricar a finals dels anys 50 i la van utilitzar els fotoperiodistes que van anar a les guerres, sobretot a la Guerra de Vietnam. La vaig estrenar al festival de Canet, precisament, el primer Canet Rock, l'any 1975. A través del visor veig alegria, o sigui, veig la gent molt contenta. La meua imatge és potser una foto, una de les últimes amb els Comediants i la Dharma i la gent veient sortir el sol.

Té un so fantàstic, ara amb el món digital, trec el so perquè és horrorós. Pensem que eren 36 fotos, no? I portava un carret a la butxaca expressament.

Les millors fotos de música les he fet amb aquesta càmera, fotos de David Bowie, dels Rolling, del Bruce, vull dir, Bob Marley...

25. GERRO TALLAT A MÀ DEL CRISTALL DE BADALONA

Anna M. i Jordi Padró

Venim de Badalona i el gerro que us hem portat és tallat a mà, del Cristall, i és idèntic a un que probablement tingui la família Franco.

L'any 1942 Franco va fer una visita llampec a Barcelona i Girona, i es va aturar a Badalona, a l'Ajuntament, on va saludar des del balcó i li van fer lliurament d'un obsequi com a símbol de la indústria badalonina. És un gerro de la fàbrica anomenada popularment el Cristall de Badalona.

La nostra mare es deia Werner Ticci. A Badalona hi ha molts cognoms d'origen estranger que procedeixen de tots aquests treballadors del Cristall, que s'establien a la colònia. La història de la nostra família, pel cantó de la mare, gira tota al voltant del Cristall.

El gerro era de la mare. Un regal de casament que li va fer un veí amic de la família, que era un dels millors talladors de vidre del Cristall. Es deia Lluciet Schilt. A la nostra mare li deien l'Anita petita, i li diu literalment, "l'Anita petita no pot ser menys que la Carmen Polo de Franco".

26. CÀMERA BOLEX PAILLARD DE 16 MM Teresa Bou i Àngels Rius

Aquesta és la càmera de filmar de 16 mm del meu pare, una Bolex. La caps la va fer ell expressament [Àngels Rius]. Va ser un caprici que a mi em va costar una enrabiada [Teresa Bou]. Ell gravava les excursions, les vacances i nosaltres érem accessoris, "Poseu-vos aquí, Feu això..." De tant en tant, mun-

tava la macro i filmava flors, coses de molta paciència. Era la seva felicitat. Nosaltres som sis germans i dèiem que la càmera era el setè fill [Àngels Rius]. Arribàvem a casa i es dedicava al muntatge i això era el resultat de quasi dos mesos. De vuit caixes de pel·lícula, n'acabava fent una. Per a ell les vacances eren la culminació de tot, donaven sentit a la seva vida, a tot l'any. Ell casi mai surt a les pel·lícules, sempre estava al darrere.

27. REGAL DE REIS DE LA CASA-CUNA ROCA UMBERT **Carme Tura**

Venim de Sant Feliu de Codines i us hem portat una nina que representa molt per a mi. És un regal dels Reis de la casa-cuna que la fàbrica Roca Umbert Tèxtil tenia a Sant Feliu. La casa-cuna era de la fàbrica, i les mares que hi treballaven t'hi portaven de molt petit, o sigui, jo crec que vaig entrar-hi amb sis setmanes i la meva mare venia a donar-me el pit i tornava als telers. Hi estaves fins als cinc anys i després al col·legi. Sant Feliu és un poble de pagès, de secà, i llavors, quan les dones van entrar a la fàbrica, portaven una setmanada, i la meva mare deia que gràcies a aquests diners podia comprar coses que si no costava molt. Veníem d'una postguerra, era tot molt, molt precari. Passaven els Reis, cada època, coses diferents. En algun moment, van passar aquestes nines, que devien passar-les a totes les nenes que en aquell moment estàvem allà. Hi vaig jugar quan estava malalta, la meva mare me la deixava i la tornava a guardar.

28. TELÈFON **Montserrat Guasch i Jaume Freixes**

Venim de Torrelavit, un poble de l'Alt Penedès. *Nosotros*, en temps de la guerra, teníem la central telefònica i el meu pare es va amagar. No va voler anar a la guerra. Amb aquest telèfon, sabíem el dia que hi haurien registres per les cases. Hi havia un quadro amb 30 foradets que eren 30 abonats, i hi havia una xapa que, quan l'abonat trucava, feia anar la maneta i

llavors saltava la xapeta. Sabies qui trucava. La meua iaia va començar la nissaga d'operadores de Torrelavit, jo ho vaig fer poc temps. Vam plegar la centraleta el 1971 o així. La vam treure perquè era molt obligat.

29. CALENDARI I AMPOLLA DE VI DEL CENTENARI DEL TREN DE MATARÓ **Josep M. Canal**

Vinc de Mataró i porto un calendari d'home-natge i una ampolla de vi etiquetada per a la celebració del centenari del primer tren d'Espanya, amb trajecte de Barcelona a Mataró, del 28 d'octubre de l'any 1948. Recordo que hi havia molt moviment, i el meu pare em va portar cap a l'estació i allà hi havia moltíssima gent. Havia d'anar agafat de la seva mà perquè no em perdés. Va ser molt maco.

Recordo que, amb les màquines de tren de vapor que hi havia en aquella època, quan anàvem a Barcelona i entràvem al túnel de Montgat ens feia tancar la finestra de vidre perquè, al túnel, el fum entrava al vagó. Llavors, si alguna vegada no ho fèiem, quan sortíem del túnel o arribàvem a Badalona, que era la primera estació que venia, si agafaves el mocador i te'l posaves al nas, et sortia el dit brut, marcat de la carbonissa.

30. VENTILADOR NÚMAX **Dionís Arqué**

He portat un ventilador que té el nom sencer de l'empresa que el fabricava, que és Númax, i una T i una N que formen part de l'escut. Deu ser de 1930 o així.

L'he portat perquè està íntimament lligat a la història del meu pare. L'any 1916 a Barcelona hi havia uns tallers Númax que feien equips elèctrics petits (timbres, sirenes...). L'empresa estava en liquidació i l'any 1916 se la va quedar un senyor alemany que venia d'Argentina. El meu pare era enginyer industrial, van fer un acord i va entrar a la societat. El producte més vistós que tenien era aquest ventilador, perquè era el que feien acabat. Ells feien motors de diferents aplicacions.

De les primeres rentadores que hi va haver domèstiques, de la marca Crolls, el motor el feia Númax. També feien motors petits per a màquines de cosir.

31. PLACA I FERRALLA AVIÓ MONTSENY **Josep Autonell**

Vinc de Taradell i us he portat la placa de l'avió que l'any 1970 es va estavellar al Montseny, allà a sota les Agudes, i un tros de ferro que també vaig trobar allà.

Ho vam saber per les notícies de Ràdio Nacional. Hi podies anar com a voluntari a recollir cossos. Et donaven uns guants i una bossa de plàstic per recollir, i demanaven que si algú es desmaiava que no hi entrés, que ja tenien prou feina. Jo vaig pujar-hi amb els meus amics, però em vaig tirar enrere, i nosaltres vam marxar. Hi havia cossos escampats per tot arreu.

El record que m'ha quedat és el volum de gent, la guàrdia civil, la magnitud d'aquella tragèdia, i el més fotut és que la premsa que hi havia per recollir els cossos era per enterrar-los, no per identificar les persones. Aquelles 100 famílies no han identificat mai els cossos.

32. AMERICANA ANTONIO MIRÓ SIGNADA **Xavier Bassa**

Vinc de Santa Eulàlia de Ronçana i us he portat una americana de l'Antoni Miró i el més important és que està signada per ell. Jo, aquesta americana me la vaig comprar a mitjans dels 90. I al cap de 15, pràcticament 20 anys, estava treballant a Sant Vicenç de Montalt, en un petit hotelet. Treballava de cambrer, de sommelier, i va venir ell a passar uns dies allà amb la seva família i l'últim dia, que jo ja sabia que ell marxava, vaig entrar al menjador amb aquesta americana. Ell la va veure de lluny i em va dir "Hosti, aquesta americana és meva". "Sí, mira, te l'ensenyo i m'agradaria que me la signessis" vaig dir jo. Ell es va quedar parat perquè va dir "Ostres, mai ningú m'havia demanat de signar una peça", i la va signar al folre. Em va explicar una mica com l'havien elaborat, que

aquest rivet de pell s'havia de posar a mà i que tenia una dona, una cosidora, que només feia aquesta peça. Havien fet feia poc, a Barcelona, una exposició retrospectiva, i em va dir "Home, si haguéssim sabut d'aquesta peça, te l'hauríem demanat i l'hauríem posat a l'exposició".

33. CARNET DE MESTRA DE LA GENERALITAT I BOINA CARLISTA AMB ESCUT DE LA FALANGE

Rosa M. Tomàs

Aquest és el carnet de la Generalitat de Catalunya de la meva mare, de l'any 1937. Ella tenia 22 anys i va guanyar les oposicions per ser mestra de música. Després de la guerra es va quedar sense feina, i, per poder-se guanyar la vida, la mare va haver de tornar a fer oposicions a la Falange Femenina, que era l'única manera de poder tornar a donar classes de música. Era una persona molt preparada i les va guanyar, i li van donar lo que en aquella època era normal, la boina carlista amb l'escut de la Falange. No se la posava gaire sovint, em sembla que només en festivitats i al començament de la seva feina.

La meva mare va arribar a portar 14 escoles i un institut. Va dedicar-se a l'ensenyament des dels 22 anys, quan va començar, fins als 65, quan es va jubilar.

34. JAQUETA DE TREBALL **Jordi Navarro**

Aquesta jaqueta era del meu iaio, del iaio Peret, que treballava de mestre de forn a la metal·lúrgia, a Laforsa de Cornellà del Llobregat. Regirant els armaris a casa dels meus avis vaig trobar la camisa, jo ja coneixia una mica la història, però ell va començar a explicar-me més coses. Va participar a la vaga de l'any 1975, que va durar cent quatre dies. El meu avi sempre deia que va ser l'última vaga il·legal amb Franco i la primera il·legal amb el rei, també. Va parar el torn de la tarda, el de la nit també i el del matí, i ja va parar tota la fàbrica... tot el Baix Llobregat.

Les dones hi van tenir un paper molt important perquè participaven també a les vagues i es posaven també les jaquetes. Hi havia famílies que ho van passar molt malament, perquè era l'únic sou que entrava a casa. Empreses i gent particular del Baix Llobregat es van mobilitzar i van donar diners per a la caixa de resistència.

35. PRIMERA PETICIÓ DE MATRIMONI HOMOSEXUAL

Josep (Richard) Teixidor

T'he portat la nostra sol·licitud de matrimoni. Era el 1987 i no era legal a cap país del món. Quan tancàvem el bar de Taradell, voltàvem per Barcelona i començava a haver-hi una mica de llibertat, aquella que nosaltres no coneixíem. Amb en Jesús vàrem dir: "per què no ens casem nosaltres dos?" Vàrem començar de dir "això seria possible?" I és clar, només havíem de demanar-ho a un periodista. Un dia que tu, Albert, eres al bar, et vaig dir "escolta, si ens casem amb en Jesús, tu creus que això és notícia?". Vaig omplir la sol·licitud, li vaig donar, vaig marxar i no vàrem ser conscients de res més fins que va explotar, no? Vaig obrir la porta del jardí i m'ho vaig trobar tot ple de periodistes. Va ser increïble la manifestació a Vic. Quan vàrem entrar a la plaça, ens van cridar "¡Viva los novios!" i vaig pensar "Verge santíssima".

36. AJUDA ORTOPÈDICA

Mercè Vallmitjana

Us he portat un aparell ortopèdic que va fer servir el meu pare des del dia que va sortir ferit de la guerra fins que va morir. Estava fent el servei a Saragossa, llavors els van mobilitzar i els van portar al front de Guadalajara, que és on va esclatar el morter que li va provocar l'amputació de les mans, les ferides de metralla, la pèrdua d'un ull, un desastre. Després d'això va estar tancat a la presó, primer a San Miguel de los Reyes, a València, i després a la presó Model, a Barcelona. Aquesta pròtesi li van fer a la pre-

só, però no sé quina. És de cuir i, aguantada per un cargolet, hi ha una cullera. Per rentar-la, es descargolava i es treia, per no mullar el cuir.

37. BISCUTER

Ramon Pradas

El meu pare es va comprar aquest cotxe l'any 1957. Era agent comercial de vernissos per a mobles, i sortia a treballar cada dia per la província de Barcelona. Per a mi és un orgull, és un homenatge al meu pare.

El cotxe era per a la feina i també el cotxe familiar. El meu pare feia metro noranta-dos, i ens hi encabíem ell, la mare, la meua germana i jo, i la gossa i l'equipatge per passar un mes de vacances al Pirineu. Anàvem a estiuemar a una ermita que hi ha a Bagà, a 120 quilòmetres de Cornellà, on vivíem. Sortíem a les set del matí i arribàvem allà a les set del vespre. Una mitjana de 10 quilòmetres per hora. De mitjana, perquè se'n parava cada dos per tres, ens feia la perla. Havíem d'anar canviant la bugia, potser 60, 70 o 80 vegades.

Les rodes del biscuter són de Vespa, i aquest porta les mateixes rodes que portava la Vespa clàssica als anys 50.

38. FOTOGRAFIA DE CRUYFF SIGNADA I DIBUIX

Ernest Folch i Dolors Folch

Hem portat la fotografia que el Cruyff va enviar al meu pare a la presó. L'hi va dedicar quan el meu pare estava detingut a la Model. El dia que debutava Cruyff va ser el dia que van detenir els 113 de l'Assemblea, entre ells el meu pare [Ernest Folch].

Recordo el dia que vaig portar aquesta foto a la presó. Els funcionaris es van quedar mirant-la, van parlar entre ells, i van entrar la foto, que va complir una de les seves funcions: millorar l'estatus dels empresonats [Dolors Folch]. Tal com diu la meua mare, aquesta foto a la presó era un salconduit per al meu pare [Ernest Folch]. El dibuix el van fer els nens, els tres. L'Ernest tenia deu mesos, però n'hi havia un de set anys, l'Albert, i una nena de vuit, la Marina. Els vaig portar a veure el seu pare, i llavors a l'estiu va haver-hi un concurs de dibuix a Sant Feliu de Codines, i l'Albert va decidir que dibuixava això. Aquest dibuix m'agrada molt perquè explica molt bé com un nen va veure tot allò. El castell terrible que era la Model, la buidor del carrer, no hi havia ningú absolutament més que els cotxes de policia. L'armament que duien el van impressionar molt... El nen va afegir, aquí sota, "Els 113". Aquest dibuix va guanyar el premi [Dolors Folch].

39. LLIBRE FARISTOL M. Eugènia Torrent

Aquest és un llibre de llenguatge i gramàtica catalana que vaig fer servir quan tenia 14 anys i feia cinquè de batxillerat en un institut públic, l'Institut Nacional de Enseñanza Media, que estava a la Verneda. La directora de l'institut era Angeleta Ferrer Sensat, filla de Rosa Sensat, la mestra i pedagoga que tant va impulsar el retorn de l'escola pública catalana. A les acaballes del franquisme, hi va haver un intent de recuperar l'ensenyament del català, per això és tan important aquest llibre. La portada del llibre és de Pilarín Bayés, i li donava un toc molt divertit. A l'institut el que feien era repartir-nos llibres comunitaris i després els recollien a la mateixa classe. Aquest el vaig recuperar jo després, no és l'original que vaig fer servir.

40. DIBUIXOS DE JOSEP ESCOBAR Josep Maria Llongueras

El senyor que apareix en aquest dibuix és el

meu avi, Josep Maria Llongueras Urpina, i això és la presó Model a l'abril del 1940. El dibuixant és Josep Escobar, el famós dibuixant, i li dedica perquè es van fer amics a la presó. La dedicatòria diu: "Al bon amic Josep Maria Llongueras en record d'unes hores no massa dolces".

Durant la guerra, el meu avi era massa gran per anar al front, i va acabar dirigint o codirigint una cooperativa. I el van agafar per això.

En aquest altre dibuix, el de davant és el meu avi, el del mig és l'Escobar, i aquest és en Francesc Guinovart. En aquest el que veiem és que està signat amb el nom de Rebec, el pseudònim que feia servir l'Escobar. Sembla que feia aquests dibuixos a la presó per obtenir alguns diners, però quan signa com Escobar, que és el cas del retrat, és per fer-li una deferència i l'hi dedica.

41. PROGRAMA DE LA PEL·LÍCULA *LA PUNTAIRE* Enric Sunyol

Aquest tríptic és especial perquè la pel·lícula la va fer el fundador del cinema català, que era en Fructuós Gelabert, i va ser la darrera que va fer. La va fer amb música sincronitzada, que també era novetat, com totes les que va fer. L'estrena de *La puntaire* és del 1929. És una pel·lícula que il·lustra el pas del cinema mut al sonor.

Jo hi tinc una relació molt especial, i és que la meua esposa és la neta del protagonista, en Llorenç Adrià. La pel·lícula està inspirada en un poema de Ribot i Serra. Recordo molt l'obra d'Àngel Guimerà, que va fer una *Maria Rosa* i una *Terra Baixa*, que tot passa en llocs molt determinats. Després Josep M. de Sagarra també va tocar la part dels pobles.

42. BUST I GORRA DEL PRESIDENT MACIÀ Josefina Pi-Sunyer

Per una banda us he portat el bust del meu besavi, del president Macià, fet per Josep

Clarà. I per l'altra he portat la gorra de llana que portava "l'avi" quan anava a la finca de Vallmanya a caçar, tots li deien l'avi, a Macià.

Jo no el vaig arribar a conèixer però m'explicaven que era un dandi, molt elegant, i sobretot, sobretot, el que el caracteritzava era la tendresa que tenia, lo familiar que era. Sento molt orgull i molta satisfacció per ser la besneta de Francesc Macià. Jo vaig néixer a Caracas, perquè tota la meva família, en perdre la guerra, es van exiliar, uns a Mèxic, uns a Veneçuela... Finalment vam venir cap aquí i a mesura que m'he anat fent gran i he anat coneixent la seva personalitat, m'he anat entenent i me l'he anat fent meu.

43. SAMARRETA DELS JOCS OLÍMPICS BARCELONA 92, SIGNADA PER PASQUAL MARAGALL Toni Galván

Us he portat una samarreta molt especial: no només recorda que vaig ser voluntari als Jocs Paralímpics, sinó que me la va signar el llavors alcalde, Pasqual Maragall.

El dia 14 de setembre de 1992, dia de la clausura dels Paralímpics, un grup de voluntaris baixàvem de l'Estadi Olímpic per anar amb els esportistes, i vam veure l'alcalde Maragall. Va venir cap a nosaltres i ens va dir: "Voluntaris olímpics, moltes gràcies, sense vosaltres els jocs no haurien sigut igual, us ho agraeixo moltíssim..." Llavors jo portava una samarreta a la bossa i li vaig dir: "que me la podria firmar?" I me la va firmar. També hi ha la signatura d'un jugador de bàsquet en cadira de rodes que es deia Philippe Baye, i que jo l'ajudava.

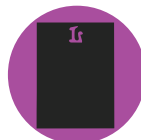
44. MOSAIC HIDRÀULIC Ferran i Emili Orsola

Som els besnets del creador de la primera fàbrica de mosaics hidràulics que va existir a Espanya, en Giovanni Orsola Plano. Venia des de França, d'haver guanyat per segona vegada el

primer premi de la Fira Universal de París, i un amic seu li va recomanar que vingués a Espanya perquè aquí no existia el mosaic hidràulic. La fàbrica es va instal·lar a Barcelona i es deia Orsola, Solà i Companyia. Ell va lluitar moltíssim. Era piemontès, de la zona de Torí [Ferran Orsola].

Aquesta rajola estava al carrer Mallorca, entre Rambla Catalunya i Balmes, a la porta d'on vivia la meva consogra. Estaven d'obres i estaven aixecant el paviment. Llavors la meva filla ho va veure i va pensar que era el regal perfecte per quan complís jo els 60 anys [Ferran Orsola].

Ara vaig mirant molts llocs que sé que tenen les rajoles del besavi i hi he anat a fer fotos, estic fent una recerca documental [Emili Orsola].

45. CARTELL DEL LICEU Jordi Bosch

Aquest és el cartell del Liceu, de l'última representació de quan es va cremar el 31 de gener de 1994. L'última representació va ser el dia 29, i el 31 es va cremar. Estaven representant *Mathis der Maler*.

Tinc aquest cartell perquè el meu pare tenia la impremta Borràs, a Barcelona. Era una impremta de tipografia. Era una feina artesanal, totalment. La impremta Borràs era de les més antigues que hi havia aquí a Europa. A part dels cartells del Liceu, es feien els del Palau de la Música, els teatres del Paral·lel, el Teatre Borràs...

Sempre, quan s'imprimien els cartells de la façana, se n'imprimien uns quants de més per si passava alguna cosa, i aquest és un dels que hi havia a la impremta. Quan es va cremar, el meu pare el va retirar per guardar-lo. És un cartell imprès en dos parts amb tipografia. El senyor que ho feia era el caixista. Muntava unes planxes de fusta que es diuen galeres i aleshores, lletra per lletra, espai per espai, es componia com si fos un puzle. Havia de quedar tot molt ben fixat i, un cop fet, es tintava, queia el paper i sortia el cartell. I aques-

ta és una planxa original sobre la qual es componia tot el cartell.

46. PISTOLA STAR **Carles Llombart**

Vinc de Barcelona i us porto una pistola que era del meu avi, en Juli Elies. Ell treballava a la Telefònica de Barcelona, a l'edifici de la plaça Catalunya, et parlo dels anys 30. No té percussor, està inutilitzada.

Va esclatar la guerra i va haver-hi els Fets de Maig del 1937. Doncs durant l'assalt a la Telefònica, que era la central de comunicacions més important de Catalunya, el meu avi era allà. Ell no tenia carnet, era d'esquerres, mig anarquista però, és clar, estava allà dins, i s'hi va veure implicat.

En aquella època tots duïen pistola, suposo que era confiscada. La pistola té una funda i la duia pel cinturó. El que no va explicar mai és si va disparar molt o si va ferir algú.

47. CARTELL DE LA SALA ZELESTE **Rosa Pérez i Jesús Alberto López**

Aquest és el cartell de la sala Zeleste que estava al carrer Almogàvers [Rosa Pérez]. Quan va tancar la sala, de cop, li vam dir a l'encarregat que si me'l podia endur. Em va dir que "sí, si el baixes tu". El vam baixar entre jo i dos col·legues i el vam portar al Pepe's Bar, que era nostre i estava al davant mateix. Ha estat 17 anys allà. Pel Pepe's Bar han passat la majoria dels artistes que tocaven, primer a Zeleste i després al Razzmatazz, que va substituir-lo [Jesús Alberto López].

La Zeleste era la millor sala de concerts d'Espanya, en aquell moment. Qualsevol músic que volgués tocar en sales mitjanes —perquè, si no, se n'anaven al Sant Jordi o al Palau d'Esports— venia aquí, perquè era molt acollidor [Jesús Alberto López]. La Zeleste és la història de Barcelona i de Catalunya. L'antiga sala, tot aquell tipus de gent..., els grups que van sortir d'allà....

Al carrer Almogàvers hi ha tocat fins i tot el Paul McCartney. Tenir aquest cartell representa la nostra història, la nostra vida, hem crescut junts [Rosa Pérez i Jesús Alberto López].

48. CINE NIC **Josep Petit**

Us he portat una màquina de cine Nic, que les van fabricar uns senyors que es deien Nicolau, que eren de Catalunya, d'aquí, de Barcelona. Està patentada i tot.

Aquesta és la que em va regalar a mi, quan tenia vuit anys, la meva padrina. Cada deu dies em portava una pel·lícula. Jo les esperava.

El projector, l'endollàvem al corrent, amb una bombeta normal de casa, posaves la pel·lícula i només s'havia de donar voltetes i anava passant. A casa posàvem un llençol per pantalla i avisàvem els nens del carrer. Segons a quins veïns i veïnes els fèiem pagar una pessesta, els que eren més rics. Els que eren més pobres no els fèiem pagar.

49. CÀMERA JORNADES FEMINISTES **Pilar Aymerich**

L'any 1976 al mes de maig es van organitzar les Jornades Catalanes de la Dona, que van ser les primeres jornades que es van fer després de la mort de Franco. Després d'una dictadura de tants anys, era necessari fer aquestes jornades. En principi es va calcular que seriem unes 300 o 400, però durant els tres dies hi van arribar a passar 4 000 dones.

Amb aquesta càmera Nikon F2 vaig fer les fotos, de les jornades i de la manifestació per la despenalització de l'adulteri. La Maria Ángeles Muñoz va ser acusada d'adulteri pel marit, per treure-li la filla de sis anys i, en aquell moment, va ser una de les primeres manifestacions. A una dona li podien caure sis anys de presó. Aquesta foto és divertida perquè és la Maruja Torres amb el cartell de Jo també soc adúltera. Per aquest cartell et podien agafar i ficar-te a la presó.

50. OBÚS I DIETARI

Llorenç Puig

Vinc de Barcelona i us porto una bomba, un obús, que li va caure al meu avi, en Josep Domènech, a la guerra, a la batalla de l'Ebre. La va desarmar i la va guardar a casa. Al cap d'uns anys el va pintar com la bandera republicana. També tinc el diari del meu avi, que me'l va facilitar la meua mare i no me'l vaig llegir mai. Però després de llegir el diari, és impressionant, lo malament que ho va passar, explica les coses in situ, tota l'estona tenia por de morir, la gana, els viatges...Tot, tot.

En el diari hi ha un moment que parla de la bomba i diu *"Por la tarde, de tres a siete, a la instrucción los veteranos arrojaron unas cuantas bombas. Una de ellas no explotó. Con el fusil intentaron hacerla explotar, pero no explotó"*.

51. CARNET DE LA OJE

Lluís Rovira

Vinc de Cambrils i us he portat un carnet molt especial, de quan jo tenia 10 anys. És un carnet que em van fer sense ni el permís de la meua mare ni el meu, perquè jo només tenia 10 anys. Me va servir perquè me portessin en un campament que hi havia, que es deia "Los almogávares", un campament de la OJE, es deia. Era un petit exèrcit, o un exèrcit potser no tan petit, però de gent petita i al matí cantàvem el *Cara al sol* i apujàvem i abaixàvem la bandera espanyola, i aquí està.

A mi em van intentar adoctrinar. I no que ho van intentar, ho van aconseguir fins que vaig poder obrir els ulls. Jo vaig creure'm moltes coses que ara no crec. Mira,

quan va morir Franco, ho vaig sentir, cosa que quan hi penso, penso, com pot ser? Fixa't tu.

Allà ens manàvem gent uniformada, tots falangistes, per descomptat, i amb correatge, eh? També hi havia algun capellà. En comptes de mossèn, li dèiem el pater.

52. BALA I CARNET DE FERIT DE GUERRA

Josep M. Roig

Vinc de Vilallonga del Camp i us porto una bala que el pare va dur al damunt durant 40 anys sense saber-ho. Tenia dues ferides de guerra i amb l'edat li van fer una radiografia i, quan va anar a buscar els resultats, el metge ja se li va posar a riure i li va dir: "Miri, que va anar a la guerra, vos?" "Sí, és clar, sí" "Doncs miri, vostè porta al damunt una bala encara". I al pare li va sobtar. I quan l'hi van treure la va guardar. I la vam guardar. Això ve de l'Ebre.

I amb els papers de casa hi ha, lo altre, l'evidència de ferit de guerra. És un carnet del Sindicato de Comunicaciones y Transportes de la CNT, de l'any 1938. És per anar amb el transport públic de Barcelona.

53. CARTES BATALLA DE L'EBRE

Janina Martí

Vinc de Móra d'Ebre i us he portat les cartes que mon *reiaio* matern escrivia a ma *reiaia* durant la batalla de l'Ebre. Realment va desaparèixer, perquè no sabem ben bé què va passar amb ell. No hi ha certificat de defunció, ni mèdic ni militar, però no va tornar mai a casa. Sí que vaig localitzar al registre civil de mon poble l'acta de defunció, que es va fer posteriorment.

Cap als anys 90, me va explicar ma mare que, fent neteja a les golfes, va trobar les cartes embotides en un calaix d'una calaixera antiga, embolicades, amagades. És el dia a dia del front. Veus com mengen i com no mengen, veus l'ansietat que pateixen, com demanen tabac, com els hi demanen que no marxin de casa, com

cuiden, com pregunten a la neboda, al tiet, a la filla, com es cuiden entre ells.

L'última carta és del 19 d'octubre de 1938, el dia que començà la contraofensiva franquista a les serres de Pàndols i Cavalls.

54. CLAU DE LA CREU DEL SANT CRIST **Rosa M. Llop**

Vinc de La Canonja i us he portat un clau que correspon a un Sant Crist que es va cremar en temps de guerra i el va rescatar el meu sogre, que es deia Marcelino, que llavors era un nen de 12 anys. Quan va començar la guerra, el 18 de juliol, era dissabte, i el diumenge la gent del meu poble van anar a la platja, com era habitual. Allí ja es van començar a sentir notícies, “però no ens arribarà, no ens arribarà”. El dia 21, cap a les tres del migdia, resulta que el meu sogre va sentir cridòria, van començar a obrir les portes de l'església, van treure bancs, cadires, reclinatoris. Ho van encendre tot. Una foguera impressionant. Aquest clau el van recuperar de les cendres. Van anar a remenar i de seguida van trobar un clau. Un clau que era de *nostro senyor*, de la Creu del Sant Crist.

55. LLIBRETES ESCOLARS **Clara Rodríguez**

Vinc de Santa Coloma de Queralt i he portat les llibretes escolars de la meva àvia, del 1931 al 1935, en plena Segona República. Ella sempre m'havia parlat molt de l'escola, però al descobrir-les no m'esperava com era això, conceptes bàsics de química, de biologia, fins i tot d'història internacional, que això no m'ho havia explicat. Ella em deia: “Sí, fèiem música, fèiem francès”, que ja m'estranyava, però, tota aquesta altra part, doncs mira, l'he descobert en trobar les llibretes.

Ella va néixer el 1921, és a dir, dels 10 als 14 anys va anar a aquesta escola. Ella explicava de la transició, quan va arribar la senyoreta Montserrat Boqueras, que

era una professora jove que va portar la República i que només arribar ho va transformar tot. Era una escola nacional per a nenes en un poble on les expectatives de totes aquestes nenes eren anar a treballar a la fàbrica tèxtil quan acabessin l'educació obligatòria als 14 anys. Va ser el cas de la meva àvia i de totes les nenes de la classe.

56. BRASER PORTÀTIL **Jaume Aguadé (pare i fill)**

Aquí tens un braser. Mon pare sempre deia que era d'ell, quan anava al col·legi d'ell. Calculo que és dels anys 20 o 30. A l'hivern feia un fred que pelava allà als pobles. He sentit explicar que passaven pel forn, sortien de casa amb la caixeta, anaven al forn, els hi donava brases i cendres, i, amb això i els llibres, cap a escola. Avui en dia això, per temes de seguretat, no es podria portar. Seria impensable que un nen prengués el foc cap al col·legi. I les olors, no? Les olors de cremar les sabates perquè clar, això es posava al terra i ells posaven els peus a sobre... N'hi havia algun que portava fustetes per recolzar-hi els peus, perquè no es cremessin. Olors de neumàtic.

57. ALAMBÍ **August Vicent**

Jo vinc de Gratallops i he portat un alambí, que són estris que feia servir el meu pare, als anys 40.

El meu pare va venir a Gratallops per la Guerra Civil, va conèixer la mare i es van enamorar i, just acabada la guerra, van tornar i es van casar, i el meu pare, amb molta il·lusió i molt esforç, va recuperar les terres. Va replantar i recuperar les vinyes, i es va dir “Home, vull fer el meu propi vi”. A casa hi havia un celler, estava tot abandonat pràcticament, amb estris que estaven ja obsolets totalment, i ell se va anar arreglant el celler fins que al final se va poder fer el propi vi. Va ser l'any

1954, concretament.

Mos va sorprendre a tota la família quan un dia, el Consell Regulador, l'actual, va publicar els butlletins i va anunciar que sortirien els cellers per ordre d'inscripció. *Pumba!* El primer. Va ser una gran i grata sorpresa.

58. FAIXÍ DE LA COLLA VELLA DELS XIQUETS DE VALLS

Manel Urbano i Rafael Pena

Vinc de Valls i us he portat el faixí de primer classificat del primer concurs de castells, que es va celebrar a Tarragona l'any 1932, que va ser per a la Colla Vella dels Xiquets de Valls.

En aquell concurs es comenta que podia haver-hi unes 6 000 persones a les grades. Hi havia quatre colles de dues poblacions i la diferència més evident amb ara, si veiem les fotografies, és que la gent estava al públic, o sigui, a dins, al terra on es feien els castells, no n'hi havia. S'enfrontaven Tarragona i Valls. En el jurat hi havia Pau Casals, que era del Vendrell, on també hi havia colla castellera [Manel Urbano].

Un dels castellers era el meu pare, Joan Pena Gavalrà. I de renom li deien el Ros del Xamali. El primer 4 de 9 que vaig descarregar jo al terra el vaig descarregar amb ell, per Sant Joan. La faixa era d'ell i ha passat per tres persones que casualment han anat al mateix pis, a la mateixa posició del castell [Rafael Pena].

59. BRÚIXOLA BALFEGÓ I CARTA DE NAVEGACIÓ

Manel i Pere Vicent Balfegó

Venim de L'Ametlla de Mar i t'hem portat una brúixola i una carta de navegació. La brúixola és antiga, de les primeres embarcacions.

La tenim per la tradició pesquera que tenim tota la família. De fet, el Manel i jo som la cinquena generació de pescadors a L'Ametlla de Mar. El nostre rebesavi era aficionat a pescar la tonyina amb un altre art i van arribar a comunicar-se amb senyals de fum. A les tardes,

sortia per la costa i allí on veia un banc de tonyines feia una foguerada. Les barquetes, quan sortien del port, tiraven la xarxa al lloc perpendicular a la foguerada. Era la pesca del tonaire.

Mirant la carta nàutica veiem que la tonyina prové de l'Atlàntic. Entren per l'estret de Gibraltar i arriben aquí, es bifurquen, lo ramal que ve de cara a naltros se queda aquí a les Illes Balears a fresar; un altre ramal se'n va cap allà, arriben fins a Turquia. S'escampen per tot. Sempre buscant les aigües càlides de la part sud del Mediterrani per reproduir-se.

Ara, ha anat canviant. De fet, ara les zones on se poden concentrar les tonyines nosaltres les trobem, doncs, ja per via satèl·lit sabent la temperatura.

60. VESTIT DE NÚVIA

Maria José Bover

Vinc de La Ràpita i us porto lo vestit de núvia de ma iaia, la Rosa Blasi Vidal. Ella va néixer el 1902 i es va casar l'any 1926. Totes les fotos i tota la informació que tinc, i més d'esta època, són totes de negre. Suposo que era moda, en certa manera, i l'altra, recursos econòmics. Ella va ser, en el fons, una dona trista, no? Va marcar lo seu caràcter, va quedar sense mare als 10 anys, amb quatre germans i el pare.

Després lo pare va morir quan ella en tenia 19, i tenia un germà petit que sempre va estar amb ella fins que va marxar a la guerra i no va tornar. Això també és un altre dol afegit a la seua vida. I lo seu record és una dona de negre, mocador al cap, inclús, i totalment de negre.

61. CÀMERA D'ESTUDI

Juan Carlos Ramos

Vinc de Tortosa i he portat la primera càmera d'estudi que va comprar mon pare i amb la qual van treballar ell i són germà, mon *tio*, moltes dècades, a Tortosa. Van començar fent fotografia de carrer, perquè ells havien après a fer-la posant el

drap, i te la donaven al mateix moment, que seria com una Polaroid inicial, de l'època.

Als anys 40 va obrir la botiga de fotos a Tortosa, i hi anava tothom, perquè de càmeres a casa no se'n tenien. Casaments, comunions, fotos de família, la que li donaves al xicot o a la xicota, i fotos de carnet, que n'ha fet milers i milers.

Era una càmera que l'havien de carregar placa per placa, que seria la pel·lícula, o sigui, és com lo que va ser el rodet. El negatiu, però d'un en un.

62. MALETA DE MECÀNIC D'AVIONS

Susanna Dasca

Vinc de Valls i us porto una maleta que era del meu avi, l'Esteve Vidal Mateu. Ell treballava com a mecànic d'avions per a la República i, llavors, el gener del 1939, va emprendre el camí de l'exili, i és molt significatiu del moviment polític de la retirada. És un tipus de maleta que era de mida única, o sigui, era l'espai disponible que hi havia als avions, perquè ell a vegades havia de pujar i fer viatges per mirar que anessin bé, és a dir, la seva funció era reparar les peces perquè els avions en qualsevol moment poguessin fer la feina que havien de fer.

Ell era mecànic d'avions d'El Prat. Quan va començar la guerra s'hi va veure involucrat i va haver-hi un moment que va haver de marxar. La maleta sempre va anar amb ell.

63. MALETA D'INSTRUMENTAL DE LLEVADORA RURAL

Magda Murillo

Vinc del Pla de Santa Maria i us porto la bossa de treball de la meva àvia. L'àvia era llevadora rural, l'última llevadora rural de l'Alt Camp i de la darrera generació de llevadores que assistien parts a domicili o a les masies. Al 1972 es van acabar els parts a domicili, i tothom anava a parir als hospitals. Les llevadores llavors feien l'acompanyament de l'embaràs i del postpart.

La meva àvia va fer néixer uns 788 nadons, compta en total. Ella tenia les seves fitxes. A casa tenia la consulta, i a la consulta hi havia la maleta amb tots els estris. L'àvia va estudiar, va fer doble titulació, diguem-ne. Va anar a Barcelona a estudiar per comadrona i per practicant, que és el títol d'infermera actual, però tu pensa que és l'única figura del món sanitari que vivia en aquell poble. Jo l'he vist salvar vides, o sigui, una família corrents amb una nena en braços perquè s'havia ofegat i la baixaven i trucaven a ca l'Amèlia, era el servei mèdic de 24 hores.

64. ESQUELLES I SARRÓ

Xavier Xorto

Soc del Penedès i us he portat les esquelles i el sarró del meu avi, que havia fet de pastor de cabres. El ramat del meu avi era de la raça Cabra Blanca de Rasquera, l'única autòctona de Catalunya, documentada des del segle XVI i en perill d'extinció. El sarró, i la seva *gaieta*, que se la va fer ell mateix amb fusta de lledoner. Aquí portava el seu menjar. Se n'anava cada dia a la muntanya i li servia per portar el dinar cada dia a la muntanya. Les esquelles amb els sons més greus les porten les cabres més grans, i si tenen un so més agut les porten les jovenetes.

65. DISC COMMEMORATIU

Paco Porres

Vinc de Tortosa i he portat el disc que es va fer en commemoració de la inauguració del monument a la batalla de l'Ebre per Franco, en *los 25 años de paz de Franco*. El disc es va posar a la venda, i lo que passa és que també era un sistema de venda,

que jo recordi, que la Falange Española anava pels comerços per vendre el disc, i tothom, tothom, el comprava.

Jo tenia vuit anys, recordo el dia perfectament. Va ser un dia extraordinari per a la ciutat de Tortosa, als anys 60. Va venir gent de tot arreu.

En el disc hi ha enregistrats els discursos del governador civil, del bisbe i de l'alcalde de Tortosa, i el de Franco, amb interrupcions de "Arriba España", "Viva Franco", "Franco, Franco". Aquest disc representa un moment històric. Amb vuit anys, hi ha coses que t'impacten i formen part de la teva infantesa, oi? I a mi em va impactar. És la primera vegada que vaig veure un desplegament que només es veia al NO-DO, i jo el vaig veure en directe.

66. JOIES DE MARIA FÀBREGAS **Ester Fusté**

Vinc de Reus. Porto objectes relacionats amb la vida i obra de la meva tieta. Es deia Maria Fusté Ribé, però ella, de nom artístic, es deia Maria Fàbregas. Va ser cantant d'òpera entre els anys 50 i 60.

Aquestes joies, et puc assegurar que no sé com han arribat fins avui, perquè tant jo com la meva filla les hem usat per tot... Ets petita, arribes a casa, obres l'armari, les joies de la tieta i lo primer que fas és posar-tes-les. Aquesta corona la va utilitzar per al seu personatge de *La favorita* de l'òpera de Donizetti.

Va fer una carrera prou rodona perquè, com sempre, es comença allà on es va néixer, i ella és de Bràfim. La seva veu era prou maca, la van agafar, em sembla que el primer any va ser el 1956, al Liceu de Barcelona. Per mi lo més important és que ella va fer companyia pròpia.

67. OCTAVETES ANTIFRANQUISTES **Narcís Llauger**

Vinc de Tarragona i porto una pila d'octavetes o fulls volants del franquisme. Són el re-

lat de les coses que passaven de debò i que no podien aparèixer en cap mitjà de comunicació normal. Això està recollit de terra, perquè aquests fulls estaven destinats a volar i a caure a terra. Hi ha les marques de les sabates, es veuen trepitjats. Són convocatòries, crides, des de l'Assemblea de Catalunya, per demanar la llibertat immediata dels 113, d'associacions de veïns, treballadors, estudiants.... Aquest és per Salvador Puig Antich. Terrible. Per això eren necessàries aquestes octavetes, perquè arribés a la gent aquesta crida, no podia arribar per cap altre mitjà. Jo no militava a cap grup. Tenia molta por, però recollia això de terra. Era molt inconscient, sincerament, però ho tornaria a fer, t'ho dic de debò.

68. VESTUARI DE LA CERIMÒNIA D'INAUGURACIÓ DELS JOCS PARALÍMPICS DE BARCELONA, 1992 **Lourdes Catà**

Vinc de Llorenç del Penedès i aquest és el vestit que duia a la cerimònia d'inauguració del Jocs Paralímpics de l'any 1992 a Barcelona. Amb la coral infantil, vam anar a cantar, al final de la cerimònia, l'*Himne a l'alegria*. Per mi va ser una experiència meravellosa, perquè venint d'un poble petit, sortir i anar a un esdeveniment multitudinari és un impacte. Hi havia un gruix de cantaires que anàvem blaus i uns quants que anaven grocs, simbolitzàvem la bandera europea.

Lo primer que penso, ara quan el veig al cap de 31 anys, és que he format part de la història, m'emociona molt recordar-ho i em porta molta felicitat, perquè tinc un record molt positiu de l'experiència.

69. VESTIT DE BATEIG **Esperança Viñas**

Us he portat un vestit de bateig fet per la meva mare. Ens hi van batejar a tots tres germans, a Valls. L'any 1961 em van batejar a mi, però suposo que el devia fer mentre estava embarassada.

Després de la guerra, tothom passava gana i per poder ajudar a l'economia de casa seva la mare va decidir posar-se a cosir.

Hi ha dues peces: la capa i el vestidet. M'agrada que es vegin les coses antigues, per fer una mica d'homenatge a totes les persones que van viure després de la guerra, com es van esforçar cada dia, cadascú en el seu terreny, en el que sabien més, i com van tirar endavant la societat.

70. VI DE FANG Mariona Rendé.

El 22 d'octubre de 2019, a l'Espluga de Francolí una riuada va arrossegar el celler de casa, el celler Rendé Masdeu, el va prendre tot d'una peça. Va prendre 60.000 ampolles que teníem en criança en vins de guarda i tota la collita del 2019. Les ampolles que vam poder recuperar es van anomenar "vi de fang" perquè encara tenien el fang de la riuada.

Jo dic que és el vi de fang, però per mi és el vi solidari, no? A petició de la gent que ens va venir a ajudar, de molts clients i amics i no clients que volien comprar les ampolles brutes de fang, per tenir aquest record, es van vendre a un preu solidari, a 15 euros l'ampolla. Ens van ajudar econòmicament, però sobretot emocionalment.

No sé quina varietat de vi hi ha, perquè no hem netejat el broc de l'ampolla, no sé l'anyada. És una sorpresa.

71. RÀDIO GALENA Pau Llorens

Vinc de Reus i he portat una ràdio galena feta a mà pel meu besavi, l'any 1942. El besavi el tenia per escoltar les notícies al mas. La galena és un mineral que serveix com a receptor de la ràdio. La ràdio galena és un receptor de ràdio simple, una forma bàsica de tecnologia molt popular a principis del segle XX. També porto el resguard d'impost sobre la ràdio a

nom del besavi Policarpi Vilarnau. Aquest impost permetia controlar tothom que tenia una ràdio.

72. FÓRMULA MAGISTRAL FARMACÈUTICA Alicia i Concepció Gamundi

Hem portat dos xarops que feia el meu pare i que provenien del meu avi [Alicia Gamundi].

És una família de farmacèutics, l'avi, el pare, jo mateixa, i la meua filla, i tinc una neta estudiant Farmàcia. En aquella època, hi havia pocs metges, tampoc hi havia ambulatoris, ni seguretat social, ni res. La farmàcia en aquella època era lo punt de referència de qualsevol cosa que passés al barri. L'avi pràcticament feia fórmules, i va començar a crear els productes fets. Era tota una feina molt laboriosa i, segons la gent, eren efectivíssims. Però és que si tu mires les fórmules, han de ser efectius [Concepció Gamundi].

Este es diu *Pectosedol*, perquè era per a la tos, i este era *Neuro-Gallosch*, per als nervis, *sedante nervioso*. Portava *bromuro de sodio* i *fenilbarbiturato de sodio*, molts d'aquests productes eren barbitúrics, que avui en dia ja no els podem ni tenir [Alicia i Concepció Gamundi].

73. BUST I CENDRER "PROCLAMACIÓ DE LA REPÚBLICA" Tomàs Barberà

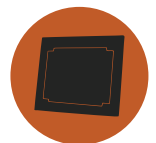
He portat el bust que va comprar el meu pare, que és la imatge de la República amb la data de la proclamació del 14 d'abril de 1931. Tota la vida hem sigut botiguers. Jo sabia, per la gent que treballava a la botiga, que estava guardat al magatzem en una capsa. En aquella època hi havia un tipus de nino que es deia Carlitos, i a fora la capsa hi posava "*Busto de Carlitos*" perquè ningú sospités que el que hi havia dins era el bust de la República. Ara, la tenim a casa, al menjador. També he portat un cendrer commemoratiu de la República, però no el faig servir perquè em sap greu tirar cendra al damunt de la bandera i del president Fran-

cesc Macià. A la part del darrere també hi ha gravada la data del 14 d'abril de 1931.

74. LAMBRETTA **Josep M. Busquets**

Aquesta moto la va comprar el meu pare l'any 1958 per poder-se desplaçar de Tarragona a Montbrió. Els diumenges em dedicava a iniciar-me en aquest món fent gimcanes, després vaig començar fent algun ral·li que organitzava el Moto Club Tarragona. Això feia 80-90 màxim. I així vaig començar, perquè quan un té afició i il·lusió, no el para ningú. Amb la Lambretta vaig aconseguir el que volia: la il·lusió d'anar en moto. La primera carrera del Mundial disputada a Montjuïc l'any 1962, va fer que estiguem al Moto GP d'avui. Aquesta Lambretta la tenia al poble, i fa uns vuit o deu anys, el dia del meu aniversari, vaig arribar a casa, em vaig trobar una cosa tapada, i els meus fills me la van regalar tota restaurada.

75. LÀPIDA COMMEMORATIVA **Josep Puche**

Us he portat una làpida del meu tiet-avi Tomàs Fontanilles que, fins l'any 1978 o 1980, va estar penjada a la façana de la casa pairal que tenim al poble. L'any 1936, poc després del 18 de juliol, els milicians el van agafar, se'l van emportar i va desaparèixer.

Jo he crescut amb la imatge que el meu tiet-avi era un feixista, però la història familiar no m'acabava de quadrar i em vaig posar a indagar i vaig començar a trobar sorpreses. La família és una família d'aquestes propietàries rurals, de tradició carlina catòlica, però resulta que, als anys 20, el Tomàs va ser membre d'Unió Republicana del Vendrell, va ser fundador del Partit d'Esquerra Catalana del Vendrell, va ser funcionari de la República, va fer campanyes per promocionar el bon parlar de la llengua catalana. Era un personatge molt vinculat al món cultural del Vendrell del moment, i va i

me'l fan passar per feixista. Jo dic que això és una làpida no de la memòria, sinó de la desmemòria.

76. TOVALLOLA, 1929 **Pura Aragonés**

Vinc de Tarragona i t'he portat una tovallola de començament del segle passat, de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929.

La meva mare tenia *dos* germanes a Barcelona, la tieta Carme i la tieta Angeleta, i pels volts de l'exposició, o la meva mare va anar a Barcelona o elles li van portar la tovallola, això no ho tinc massa clar. Sempre l'he vist a casa, però no l'he fet servir mai. Es veu que això en aquell temps va tenir ressonància internacional.

Aquesta tovallola ha servit per explicar la història d'aquella època, abans de la guerra. De petita qualsevol cosa que es parlava a casa meva sempre es deia "això era abans de la guerra". Em porta molts records de la mare, perquè al meu pare el van matar a la batalla de l'Ebre.

77. CARAGOLERA **Jordi Llorens**

Vinc de Reus i he portat aquesta caragolera de vímet. *Naltros* teníem el costum d'anar a buscar caragols, sobretot els dies que havia plogut o *per* les nits. El meu pare va anar a la Fira de Móra, que hi anava cada any, va veure la caragolera, li va agradar i la va comprar. Hi caben aproximadament uns set o vuit quilos de caragols.

A dins hi ha unes branques de fonoll perquè els caragols no quedin tots a baix. Com que els has de tenir uns quinze dies, alguns s'ofegarien, però amb aquestes branques van pujant amunt i se reparteixen. El disseny està fet així perquè el caragol vol ventilació i una mica de fosc.

78. OSSETS (JOC INFANTIL)

Mònica Vicens

Soc de Fondarella i vinc en representació de la meua àvia. Us porto uns ossets amb què ella jugava quan era petita. Són ossos de corder. Ens explica que la seva mare comprava a la carnisseria unes potes de corder per fer una mica de brou, els ossos que sobraven, els netejaven i amb això podia jugar. S'ajuntaven les nenes al carrer, perquè era més aviat un joc de nenes, i dibuixaven amb un guix un quadrat a terra. El joc consistia a dir com es pensava que cauria l'os i a llançar-lo, tot cantant: "Neta, cor, clot, panxa, al dret i un de fet". Guanyava qui endevinava més vegades de quina manera cauria l'osset; en canvi, a qui s'equivocava se li restava un osset o quedava eliminada.

79. REVISTA L'INFANTIL

Mossèn Ramon Vilades

Us porto la revista *L'Infantil*, considerada la primera revista en català després de la Guerra Civil. Va néixer al Seminari de Solsona l'any 1951 amb l'aprovació del llavors bisbe Vicent Enrique Tarancón. Eren els estudiants del seminari major (de filosofia i teologia) els que s'ocupaven de redactar la revista, sota la direcció de Mossèn Climent Forner, i recordo que els dibuixos els feia mossèn Joaquim Calderer que va acabar sent el director del Museu de Solsona. El bisbe Tarancón va publicar una pastoral que es deia *El pan nuestro de cada día* i on defensava els drets de viure dels treballadors, i que va suposar un revulsiu. Aleshores el règim el va "castigar" i el va enviar al bisbat de Solsona durant 18 anys.

80. ORIGINAL DEL LLIBRE ROVELLÓ I IL·LUSTRACIÓ

Fina Tàpias

Vinc de Manresa i us porto l'original del llibre

Rovelló, de Josep Vallverdú, escrit a màquina amb paper reciclat, l'any 1968. L'escriptor el va regalar al meu marit, Josep Maria Aloy, que era el seu biògraf, l'any 2009. La relació entre ells dos es remunta a l'any 1982, en què el Josep Maria era mestre a l'escola Badia-Solé de Manresa. Quan va treballar el llibre *Rovelló* amb els alumnes va demanar a l'autor que vingués a fer una xerrada al centre. I a partir d'aquell moment, la relació es va anar enfortint. En Josep Maria va fer un treball a l'escola dedicat a la figura de l'escriptor, amb el qual va guanyar un premi Baldori Reixach. Temps després en Vallverdú li va proposar que fos l'autor de la seva biografia, que es va publicar el 1998. A l'acte del trentè aniversari del *Rovelló*, organitzat pel Josep Maria el 2008 a Manresa, el mateix Vallverdú va dibuixar in situ com s'havia imaginat el gosset protagonista, i el va regalar al nostre fill.

El *Rovelló* també va ser protagonista quan en Josep Maria va morir. A l'acte de comiat, en Vallverdú va dedicar-li unes paraules i va dibuixar el gosset que sempre estava alegre però amb una expressió trista, i és aquesta il·lustració.

81. TROMPETÍ

Marisol Teixidó

Vinc de Seròs i he portat lo trompetí d'un oncle del meu avi que va treballar a l'embassament de Terradets i al Canal de Seròs. L'utilitzava com a cap d'obra durant la dècada de 1930-1940 per cridar els treballadors a l'inici i al final de la jornada. Totes aquestes obres hidràuliques d'aprofitament de recursos hídrics per generar energia les va liderar l'empresa La Canadencia, la primera gran central hidroelèctrica de tot l'Estat espanyol.

El meu oncle avi va conèixer i tractava personalment el senyor Pearson, l'enginyer nord-americà que va creure i invertir en el projecte.

82. CORONES DEL CARNAVAL DE SOLSONA

Jaume Porredón

Em coneixen pel Campa perquè els meus pares eren els campaners de la catedral. Us porto la primera corona del Gegant Boig i la de la Geganta Boja. Ho va dissenyar el Manel Casserras, un geganter, l'any 1974. Va inventar el primer gegant articulad de Catalunya, que és el Gegant Boig. Aquí els gegants de carnaval no deixen de ser una sàtira de la Festa Major de Solsona. La corona original era de cartró, i més endavant la van substituir per una de metall perquè era més resistent. Quan vaig tornar de la mili amb 20 anys, vaig ser un dels impulsors de recuperar el Carnaval de Solsona l'any 1971, el primer a desafiar el règim franquista i a reaparèixer en el marc del calendari festiu.

83. CARTELL I CAPGRÒS DE LA FIRA DE TÀRREGA

Josep Minguell

Vinc de Tàrraga i us porto el cartell de la primera Fira del Teatre de Tàrraga i un capgròs de la companyia de teatre POTS DE TEATRE, que va actuar a la primera edició de la Fira el 1981. Jo vaig participar en l'organització i creació del festival. La idea de fer la fira de teatre a Tàrraga va néixer després del cop d'estat del 1981. Si els militars havien ocupat el carrer amb les armes i els tancs nosaltres volíem ocupar el carrer amb l'art, el teatre i la vida.

El cartell és un dibuix meu, vaig voler explicar el que succeeix en una plaça, el que hi ha al terra, els peus de la gent, i al seu davant algú que actua. El capgròs forma part dels elements que teníem d'atrezzo per als espectacles de carrer.

Amb el lema «El carrer és casa nostra», vam pensar que la festa major seria un bon moment per crear un bon espectacle: tres dies i tres nits de festa per defensar els valors democràtics amb una festa popular que arribés a tothom. Vam anar a veure Els Comediants i el projecte es va fer en dos mesos i sense pressupost.

84. MIRALL AMB UNA UTILITAT SECRETA

Robert Duró

Vinc de Biscarri i us he portat un mirall que té una utilitat secreta. Serveix per infligir un càstig a Franco. El que fa el càstig és el meu padrí Antoni Fort Duró, que era d'ideologia republicana i catalanista, i com que no tenia gaire simpaties pel dictador va decidir posar-hi aquest retrat de Franco, castigat de cara a la paret. Com que ell havia sigut mestre el va castigar com si fos un nen quan feia una malifeta. El mirall va estar molts anys a la sala gran de cal Ton, que feien de cafè, a Biscarri, actualment encara és a casa, i, des de l'any 1940, continua aplicant aquest càstig figurat al general rebel. La fotografia era una portada del diari *La Vanguardia* de l'1 d'abril de 1940. Es va fer subscriptor del diari quan es va acabar la guerra, suposem que amb la intenció de seguir els fets de la Segona Guerra Mundial, perquè el meu padrí, com molts altres republicans, tenien l'esperança que quan les potències feixistes perdessin els aliats combatrien la dictadura de Franco.

85. SABRE

Carles Garriga

Vinc d'Alcoletge i he portat el sabre del meu padrí Esteve Garriga Mallafré, que va ser militar des de la seua joventut, de l'any 1917 fins a l'any 1939. Va resultar ferit a la campanya del Marroc i a Lleida ciutat l'any 1933, durant un assalt a La Panera, i va ser amb aquest sabre. Si no fos pels papers que conserve no sabria res de la seva vida. Ell explicava poc i jo era molt jove per entendre el que pogués dir. Gràcies a aquests papers on hi ha el seu historial militar i altres documents, vaig saber que durant els tres anys de Guerra Civil ell va estar amb l'exèrcit republicà, per la qual cosa després va ser jutjat i empresonat.

86. BOTES DE L'EXÈRCIT ALEMANY

Jaume Ferrer i Teresa Carrera

Us portem unes botes militars que van per-

tànyer a l'exèrcit alemany durant l'ocupació francesa. Els soldats controlaven la frontera entre l'estat francès i l'estat espanyol a la Cerdanya [Jaume Ferrer]. Nosaltres vivíem a Saneja, a poca distància de Puigcerdà. Érem pagesos i teníem finques dintre de França on portàvem el bestiar a pasturar. Allà es trobava mon pare molts dies amb els alemanys i van establir relacions i li van donar les botes al meu pare [Teresa Carrera]. Eren els anys 1942-1944, i ells eren soldats ocupants, però la necessitat i el dia a dia feia que mantinguessin vincles. Les botes podien haver estat un regal d'agraïment pel sucre que el pare els havia proporcionat, o bé un intercanvi entre ell i un soldat.

87. SAGRARI PORTÀTIL Nil Boix

Soc de Riner i us porto un sagrari portàtil, un objecte litúrgic que servia per guardar les hòsties consagrades durant una cerimònia religiosa. Sempre ha pertangut a la meua família i es va fer servir durant la Guerra Civil per fer misses clandestines. La meua família acollia i amagava monjos i capellans que feien servir aquest sagrari per fer misses o portar el viàtic als malalts. Qualsevol manifestació de religió, de fe, era motiu suficient per causar un empresonament, una persecució, o la mort.

Al costat de casa meua, El Soler de l'Avellanosa, hi el santuari del Miracle. Un dels membres d'aquesta comunitat era un monjo que es deia Gerard Lladós i és el que més temps va passar amagat a casa, amagat en una habitació que hi ha al sostre.

88. BICICLETA FILIPRIM Eva Torrente

Vinc d'Almenar i us porto una de les bicicletes que es sortejaven entre el públic que assistia al mític programa *Filiprim*. Per a mi és important, perquè vam anar amb l'escola al programa dos dies abans del meu aniversari i em va tocar al sorteig. Quan

vam arribar ens van donar una bossa del patrocinador i a dins hi havia un número, el meu era el 47. Va començar el programa i de cop i volta va entrar l'encarregat portant un cubell ple de boles i el senyor Bachs va treure una bola amb el número 47. Em van fer sortir i de seguida vaig veure el senyor encarregat amb la bici. Era la primera vegada que anava a la tele. El programa *Filiprim*, amb el seu presentador, el senyor Bachs i l'encarregat, va ser un dels programes més populars de la programació de TV3 durant la dècada del 1980-1990.

89. LLUM DE CARBUR DE LES MINES DE LA GRANJA D'ESCARP Ruperto Tudela

Aquest és el segon llum de carbur que vaig tenir. He estat miner dels 14 als 53 anys a les mines de La Granja d'Escarp. Sense el llum no es podia entrar a la mina, perquè era molt fosca, i també era un salvavides. Quan arribàvem a una galeria i el llum s'anava apagant, aleshores ja podíem fugir de pressa perquè volia dir que hi havia poc oxigen. No vaig entrar a la mina fins als divuit anys. Dels catorze als disset anys em quedava a fora per rebre el carbó que n'extreien i el polia traient-li els trossos de pedra sobrants. No va ser fins que vaig assolir la majoria d'edat que m'hi van deixar entrar. En aquell moment vaig passar a ser ajudant de vagoner i, posteriorment, vaig formar part del cos de miners que es dediquen a fer avançar les galeries quant a profunditat. Jo crec que el miner no pensa mai en el perill que hi ha dins la mina.

90. CAIXA DE PUROS

Elvira Larrégula

Vinc d'Alguaire i porto una caixa que va fer el meu avi, Ramon Larrégula el temps que va estar a la presó de Lleida després de la Guerra Civil, mentre esperava un consell de guerra sumaríssim. A la caixa ell hi va escriure "Recuerdo de mi novio Ramon" per donar-li a la seva xicota, la meva àvia, la padrina Teresa.

El meu avi va estar primer en un camp de concentració a València i posteriorment va estar a la presó de Lleida un any, aproximadament del maig del 1939 fins al 15 de març de 1940. Va fer la guerra al front d'Aragó, a la columna Durruti. Explicava amb molta llàstima les penúries que havia viscut i les que vivien la gent per on passava el front. De tot el que és el combat, no en va voler parlar mai.

Va poder sortir de la presó perquè uns veïns, que eren del bàndol nacional, van signar a favor seu.

91. PEDRA DE MAUTHAUSEN

Llibert Tarragó

He portat una pedra de la pedrera de Mauthausen amb un filferro del filat elèctric que va portar el meu pare quan va viatjar allí, el 1965, per celebrar el 20è aniversari de l'alliberament del camp.

El meu pare, Joan Tarragó, fill d'El Vilosell, va ser un dels deportats al camp. Amb matrícula 4355, va ser presoner del 23 de gener de 1941 fins al 5 de maig de 1945. Hi va voler tornar 20 anys després per poder retrobar els companys que va tenir allí i suposo que també per recordar aquell infern. Es va endur una pedra i un filferro del filat, on alguns hi eren llançats o bé s'hi suïcidaven.

Aquesta pedra i aquest filferro els deixaré als meus nets junt amb aquest escrit: "Aquest objecte m'ha acompanyat gran part de la meua vida. M'agradaria que sapigueu que hi ha objectes com aquest que s'imposen a la memòria, que connecten vides i reinicien el

temps. Doncs mireu aquest objecte que ve del vostre besavi des del món del Mal, que va patir i del qual va sobreviure, si no, no estariem aquí parlant, és més que una pedra de la pedrera de Mauthausen i un tros del filat d'aquell mateix camp nazi. Era voluntat seva de testimoniar i de donar-nos a pensar". Es la introducció. Així va la vida.

92. JOC DE LLIT

Maria del Carme Pedrós

He portat un joc de llit brodat per la meua tieta. Els llençols van ser un regal de la tieta per la meua Primera Comunió. Era brodadora de mà, de teler, de tota la vida. Rebia molts encàrrecs i tenia una llista d'espera per fer un llençol de dos anys com a mínim. No parava. Tenia clients famosos com ara Bertín Osborne o Isabel Pantoja, per citar-ne alguns. Li agradava molt anar a Montserrat a fer exercicis espirituals. Deia que li donava força per estar inspirada. En una d'aquestes visites a Montserrat va coincidir amb un grup del Barça. Com que li agradava molt xerrar, va anar a saludar el president del Barça, Joan Gaspar, i d'aquesta trobada va sortir l'encàrrec de fer una bandera del Barça. Va dedicar cinc anys a fer-la, perquè era una peça gran. Actualment es pot veure al museu del Barça.

93. BÀSCULA MODEL PRINCESA

Francesc Lletjós

Vinc de Lleida i us he portat una bàscula model Princesa, fabricada per l'empresa Lletjós, creada pel meu rebesavi, Luciano Lletjós Serabassa l'any 1860.

El nom de la bàscula ve del carrer de Barcelona on tenien les oficines, el carrer Princesa. Aquesta bàscula surt en el moment de la postguerra en què hi havia "cupos" per obtenir matèries primeres a les fàbriques. No tothom tenia el ferro que li feia falta i aleshores es van inventar una carcassa de fusta que n'abaratia con-

siderablement el preu. De fet, aquest va ser el model més emblemàtic de tota la història de la fàbrica Lletjós. La fàbrica va anar canviant d'ubicació al llarg dels anys. Fins al 1917 va estar a Barcelona. Aquell any es va traslladar a Arenys de Mar fugint de la inestabilitat provocada pel pistolerisme. Durant la guerra, la fàbrica va ser confiscada i col·lectivitzada, i en les seves instal·lacions es fabricaven granades de morter. L'any 1960 va tancar.

94. XOCOLATA JOLONCH. EDICIÓ ESPECIAL "PRESIDENT COMPANYS"

Alfons Amigó

Soc d'Agramunt i porto una rajola de xocolata amb un embolcall molt especial. Es tracta d'una edició especial que Torrons Vicens va fer cap al 2010, dedicada al President Lluís Companys.

Segons relata l'historiador Josep Benet en el seu llibre *Exili i mort del President Companys*: "Estant ja en capella, el 14 d'octubre de 1940, la vigília de ser afusellat, li van preguntar quina seria la seva darrera voluntat...". Companys va demanar menjar pa amb xocolata d'Agramunt, com la que menjava de nen al seu poble d'El Tarròs. Les seves germanes li van poder portar. La Família Jolonch tenia una masia molt a prop d'El Tarròs, el poble de Companys i d'allà menjava xocolata de petit. Torrons Vicens va recollir aquesta anècdota per elaborar una xocolata a la pedra amb un embolcall únic i puntual. És una edició especial que no està a la venda. Jo, com a responsable de l'obrador de xocolata a la pedra Jolonch, vaig elaborar la xocolata que porta aquest embolcall.

95. FORCA

Josep i Albert Maluquer

Venim d'Alentorn i us portem una forca. Alentorn és conegut a Catalunya per ser el poble de les forques, una eina que antigament era bàsica al camp per manipular l'herba i la palla de forma manual. Abans tots les cases ho feien, però ara ja no queda cap

forcaire.

Per aconseguir que tinguin aquesta forma es fan servir unes eines especials. Per fer la corba s'utilitza la mordassa i el blegador. Per fer els pollegons (les puntes) s'utilitza la molla. Hi ha molts tipus de forca: l'anomenada triança de cinc i la pallera de quatre, més grossa i que serveix per tirar la palla al paller. No tota la fusta serveix. S'ha de triar un arbre com ara el lledoner. De forca tan ben polida com la d'Alentorn no se'n troba enlloc del món.

96. CARTA I DOCUMENTS DE LA SEDA DE BARCELONA

Teresa Pérez

Us he portat la carta que va rebre la meua àvia durant els anys de la Guerra Civil, i un parell de rebuts que arribaven des de La Seda amb una ajuda econòmica per l'àvia, que havia quedat vídua.

El meu avi era el cap de personal de la fàbrica La Seda, ubicada al Prat. Com a resultat de la seva actuació després d'unes vagues importants que hi va haver durant l'any 1931, quan va començar la Guerra Civil, el van visitar unes patrulles per emportar-se'l de casa i ajusticiar-lo. El van afusellar. La meua àvia tenia molt clar que havia estat una represàlia perquè en aquestes patrulles hi havia membres dels sindicats. La meua àvia es va quedar vídua amb quatre fills. La meua mare era la petita i tenia sis mesos. No sabem per què l'avi no va voler marxar. Més d'una vegada l'empresa mateix li va oferir fer-ho, i, de fet, els alts directius van marxar. Potser es pensava que com que tenia dona i fills petits no li passaria res.

El record que tenim de l'avi és que, com a cap de personal, havia hagut de prendre decisions dures però havia estat un bon home que havia donat feina a molta gent. I, en canvi, va haver de morir així, afusellat.

97. LOGOTIP DOP LES GARRIGUES

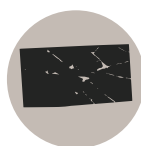
Enric Dalmau

Aquest és el primer logotip que va tenir la

DOP Les Garrigues el 1980, la primera denominació d'origen del sector alimentari que es va aprovar a Espanya el 28 d'octubre de 1975 i es va reconèixer a la publicació del BOE que va sortir el 20 de novembre de 1975, el mateix dia de la mort de Franco.

El primer logotip de la DOP Les Garrigues es va fer 10 anys després d'aquesta fita, el 1986. Va estar molts anys penjat a la façana d'una cooperativa. El seu dissenyador, Josep Maró, va emmirallar-se en l'escut de la Generalitat. Al mig hi vam posar aquesta branca d'olivera, però amb les fulles i les olives mirant cap a dalt.

La història de Les Garrigues, lo tarannà i la mentalitat de la gent, sempre ha estat molt lligada a la cultura de l'oli. Sempre s'ha treballat amb uns criteris i uns olis d'altíssima qualitat. A partir d'aquí, la denominació d'origen ha suposat un reconeixement al territori i ha estat un motiu d'orgull per a la seva gent.

98. PLAQUES "CANAL D'URGELL" **Mireia González**

Vinc del Castell del Remei, i us porto la placa commemorativa de l'acte del centenari de la concessió de la propietat del Canal d'Urgell als regants. Al Castell del Remei, el 2 de novembre de 1964 es va celebrar un acte on els regants de Lleida adquirien la concessió a perpetuïtat de l'ús del canal i havien de constituir una Comunitat General que en seria la titular fins avui.

L'acte el va organitzar la família Girona, promotors del canal i llavors propietaris del Castell del Remei, el celler i la colònia de treballadors d'allà. La placa està escrita en català. Curiosament hi figura el nom catalanitzat del dictador, Francesc Franco, que no va anar a l'acte. Sí que hi van anar el governador i el ministre d'obres públiques de llavors, que surten a la placa també amb el nom catalanitzat. Els Girona eren una família catalanista amb forts vincles amb el franquisme, d'aquí el català a les plaques. El 2010 la placa on hi deia "Francesc Franco" va acabar destrossada en un

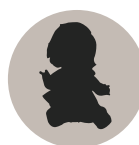
acte vandàlic i se'n va fer una rèplica.

99. TRICICLE **Maria Cetó**

Us porto el tricicle que em van portar el Reis quan tenia quatre anys. De petita vaig passar una espècie de paràlisi infantil i suposo que me la devien portar perquè fes exercici. Recordo la meva infància acompanyada de metges, visites a hospitals i les temudes injeccions. També el moment de la vacunació amb el terròs de sucre. Eren els anys de la vacunació contra la poliomielitis.

La meva padrina em deia que el tricicle només era per casa, però jo a la que podia sortia al carrer. Em va servir per fer exercici i poder moure'm més però, a la vegada, era alguna cosa que els altres nens del poble no tenien i volien, perquè al poble no n'hi havia cap altre.

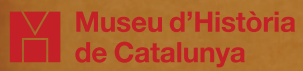

100. NINA "DULCITA" **Rosa Arqué**

Vinc de Lleida i us porto la nina "Dulcita" que li van regalar a la meva mare al programa de Televisió Espanyola *Reina por un día* l'any el 1965.

La història arrenca l'any 1938, en plena Guerra Civil a Torre-Serona. La meva padrina, embarassada de la meva mare, va atendre i curar un sergent de l'exèrcit dels nacionals que estava ferit. La meva mare va néixer el 5 d'abril i el dia 17 del mateix mes, que era el darrer diumenge de Resurrecció, el sergent va mig parar l'atac i el bombardeig de Lleida per anar a l'església de la Sang a fer de padrí de bateig. Van passar els anys i el meu pare va escriure al programa *Reina por un día*, perquè el desig de la mare era conèixer el seu padrí de bateig. I es van trobar al programa l'any 1965. Des d'aquell moment hem mantingut el contacte. La nina és el regal del programa *Reina por un día* que li van fer a la mare per a les seves filles. La nina era com una joia. Només ens hi deixaven jugar la setmana dels Reis.

Organitza:

**Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura**

Col·labora:

A COMPANYY OF THE MEDIAPRO STUDIO

